

דברי רבי יוחנן. ובכל שאלה מקדמים את רב כהנא שורה אחת קדימה ורבי יוחנן שיישב על שבע כריות, הוריד כרית אחת. עד שמצא את עצמו יושב על הרצפה.

מספרת הגמרא שרבי יוחנן היה "גברא סבא ומסרחי גביניה" - אדם זקן וגבותיו היו מכסות את עיניו. אמר רבי יוחנן לתלמידיו, הרימו לי את הגבות על מנת שאוכל לראות את רב כהנא. הרימו לו את גבותיו על ידי מסרק מכסף, והוא ראה את רב כהנא מחיך!! האמת היא שרב כהנא לא חיך, אלא שהיה לו חתך עמוק בפניו, וטיפול כירורגי פרימיטיבי של אותם ימים הותיר אותו עם צלקת בשפתיו ששיוותה לו תמיד מראה של חיך.

סבר רבי יוחנן שרב כהנא צוחק עליו מזלזול, חלש דעתיה ונגרם לו ע"י זה רגע של ביטול מתורתו, כתוצאה מכך נפטר רב כהנא (עפ"י ביאור של רבינו בחיי בפרשת בלק כב, מא ע"ש).

למחרת אמר רבי יוחנן לתלמידיו, ראי אתם את הבבלי הזה שצחק עלי?? מיד העמידוהו תלמידיו על טעותו, והסבירו לו את ענין הצלקת. שמע זאת רבי יוחנן והצטער מאוד, החליט ללכת למערת קבורתו של רב כהנא ולהחיותו.

כשהגיע רבי יוחנן למערת הקבורה, ראה שנחש ענק שומר על מערת הקבורה, הוא מקיף אותה וזנבו נתון לתוך פיו באופן שאף אחד לא יכול להיכנס. אמר רבי יוחנן לנחש: "נחש נחש, פתח פיה ויכנס הרב אצל תלמיד", והנחש לא פתח. הוסיף ואמר: "נחש נחש, פתח פיה ויכנס חבר אצל חבר", ועדיין הנחש לא פתח. הוסיף שוב ואמר: "נחש נחש, פתח פיה ויכנס תלמיד אצל הרב", ורק אז ניאות הנחש לפתוח ולאפשר לרבי יוחנן לגשת לקברו של רב כהנא.

ביקש רבי יוחנן רחמים על רב כהנא והחייה אותו. התנצל רבי יוחנן מיד בפני רב כהנא והסביר את טעותו, וביקש מרב כהנא להתלוות אליו חזרה לבית המדרש. רב כהנא סירב בנימוס והסביר שאין לסמוך על כך שבכל פעם יתרחש נס.

שאל רבי יוחנן באותו המעמד את רב כהנא את ספקותיו וקושיותיו בכל התורה כולה, ורב כהנא פשט לו אותם אחד לאחד, עד שקרא רבי יוחנן בהתפעלות: "אני הייתי סבור שהתורה שייכת לבני ארץ ישראל, וכעת אני רואה שהיא נמצאת אצל בני בבל".

עד כאן הסיפור כפי שהוא מופיע בש"ס בבלי במסכת בבא קמא. אך לסיפור יש גם המשך המופיע בש"ס ירושלמי במסכת ברכות (פ"ב ה"ה, מובא ברש"י ב"ק ס"ט). כאשר קם רב כהנא לתחיה פגש בו פרחח אחד ושאל אותו בלגלוג: "מה ראית שם למעלה כשהיית מת??". אמר לו רב כהנא, ראיתי שגזר דינך נחתם למיתה, ומיד כשסיים את דבריו, נפל אותו פרחח ומת.

רב כהנא נבהל ממה שקרה, הוא אמר לעצמו "וכי באתי לכאן בשביל להרוג אנשים?? אם כך מוטב שאחזור לבבל!". הוא ניגש לרבי יוחנן ושאל אותו בצורה של משל "בר נש דאימיה מבסרא ליה, ואיתתיה דאבוהי מוקרא ליה, להן ייזול ליה?" - אדם שאמו יולדתו מבזה אותו, אך אשת אביו מכבדת אותו, להיכן ילך?? ענה לו רבי יוחנן: "ייזול להן דמוקרין ליה" - ילך להיכן שמכבדים אותו. שמע רב כהנא את התשובה, ארז את הפציו וחזר לבבל.

למחרת כשהתעניין רבי יוחנן היכן רב כהנא, אמרו לו תלמידיו שהוא חזר לבבל. תמה רבי יוחנן שלא בא ליטול ממנו רשות, והתלמידים הסבירו לו שרב כהנא בא ליטול רשות ורק שאל את שאלתו בדרך משל. עד כאן המשך הסיפור כפי שמופיע בירושלמי.

שואל הג"ר חיים זיצ'ק זצ"ל בספרו "מעייני החיים" (ח"א עמ' כ"ז מאמר "האור החזק"), מה הרויח רב כהנא בזה שחזר לבבל? הרי הוא מתחילה ברח לארץ ישראל מאותה הסיבה בדיוק, כיון ששבר את מפרקתו של המלשין המחוצף, אז "מה לי הכא, מה לי התם"?

ההסבר הוא, הבל תהומי בין הדקדוק על מעשי האדם בארץ ישראל, לדקדוק על מעשיו בחו"ל! נתבונן רק במה שנדרש מרב כהנא לעשות בשביל להרוג את ב' הפרחחים הללו, בבבל היה צריך בידו לשבור את מפרקתו, ואילו בארץ ישראל רק סיים את המשפט שאמר והלה נפל ומת. כיון שהדקדוק משמים על מעשיהם של החצופים הללו שונה בין חו"ל לארץ ישראל. אך חששו של רב כהנא היה דוקא על מעשיו שלו, גם אם בבבל נאלץ הוא לטפל בעבריינים, לא כל מה שמותר בבבל מותר גם בארץ ישראל.

נמצא אם כן גודל קנאותו של רב כהנא, שהיתה בו קנאות גדולה, ולפי דברי הרמ"ע מפאנו הדבר מבואר כי התעבר בו ניצוץ של פינחס שכל עניינו היה קנאות לה'.

ואף מערת רב כהנא בה הוא קבור, קיימת קנאות זו.

כפי שמספר הגאון רבי אברהם כלפון המכונה האבר"ך בספרו מעשה צדיקים (אות קפ"ד): מעשה בעיה"ק טבריה תוב"ב, פעם אחת באו זיארגשיש (עולים להשתטח על קברי הצדיקים) והלכו להשתטח על קברי הצדיקים והיו עמהם רבני עה"ק טבריה תוב"ב. וכשרצו להיכנס למערת רב כהנא, יצא אחריהם נחש גדול ורדף אחריהם עד שפת הנהר (הכנרת), וכשראו הרבנים הנז' את המראה הגדול הזה אמרו לזיארגשיש שיחזרו לאחוריהם ולא יכנסו, והלכו החכמים וישבו שם כל היום ולא ראו שום דבר. ומאותו יום ואילך יש על הפתח עץ עומד, וכשיכנס שום אדם שאינו הגון היה אותו העץ מתחיל להתנועע ותיכף חוזר זה שנכנס, ואם אינו חוזר נעשה נחש והולך לו ומזיקו ועד היום בכלל עומד כן.

ובסימן קפ"ה הוא מספר: מעשה בעיה"ק טבריה תוב"ב, שבאו בני אדם מעיה"ק צפת תוב"ב לעשות זיזארא על קברי הצדיקים. והמנהג שהשמש (מורה דרך) הולך עמם ונותנים לו כל אחד ט"ו פרוטות, ואלו בני אדם שבאו מצפת היו יודעים על קברי הצדיקים של עיה"ק טבריה והלכו הם לבדם על קברי הצדיקים, וכשרצו לבקש על קבר רבי ירמיה, לא מצאו אותו וכשעלו למערת רב כהנא, מצאו זה הנחש עומד בפתח המערה ולא נתן להיכנס. ובא אחד מאלו לנחש ואמר לו: 'בבקשה ממך אנו רוצים להשתטח על קבר ר' ירמיה, רצונך שתעשה חסד עמנו ותראה לנו קברו'. ותכף ירד עמהם הנחש והם אחריו עד שהראה להם קברו של ר' ירמיה ע"ה, ואחר כך הלכו לדרכם והוא חזר למערה של רב כהנא. וזה היה המעשה שנת התקמ"ח (1788).

בספר טובה ראייתה מביא שלש מעשים בעניינו של מערת רב כהנא. המעשה הראשון: לפני שנים רבות חי אפיקורוס אחד שלא האמין בקברים הקדושים, והיה מעשהו ללכת מקבר לקבר ולמלא פיו צחוק על האנשים הבאים שם להשתטח ולהתפלל בזכותם של הקדושים.

יום אחד הגיע למערת רב כהנא וראה אנשים משתטחים על הארץ ומתפללים, שאל אותם בצחוק ולעג: מי מן הקדושים טמון כאן? כאשר ענו האנשים רב כהנא. אמר להם: ומה ראו על ככה לקבור כאן את רב כהנא הלא יכולים למצוא לו מקום יותר הגון? עד שלא סיים את דבריו יצא נחש מפתח המערה נשכו ונפל מת.

מעשה שני: ובוא וראה מעשה שהיה אשר שמעתי מפי הר' יעקב סתהון נר"ו אשר שמע מאביו מעשה שהיה בימיו, כי במערת רב כהנא נגד הפתח מקום סתום לצד מערב המערה שם הוא ציון רב כהנא, והשישה כוכין הפתוחים בצד צפון ודרום הם תלמידיו או חביריו זיע"א, וקודם הרעש לעיר צפת היה פעם אחת שהלכו הנשים להשתטח במערה הנז', ואחת מהנה אמרה להם: 'למה אתם נושקים האבנים כי שם מקום סתום ואין שם שום צדיק?! והיא לעגה עליהם, אזי האמינו לדבריה וחזרו לאחוריהם, באותה שעה נשמע קול רעש גודל ונסדק אבן הכיפה וירד נחש גדול וניקר שני עיניה לאותה האשה המלעגת, ולנשים האחרות ניקר לכל אחת עין אחת. עד כאן דבריו אשר שמעתי מפיו, והוא שמע כן מפי אביו הזקן הכשר הר"ר אברהם סתהון נ"ע שהיה בימיו מעשה הנורא הזה אשר אתה רואה.

עוד מביא בספר טובה ראייתה, בשם יהודי בשם 'יעקב בן נתנאל' שמספר, כי קבר זה מקובל גם אצל אומות העולם. המערה של רב כהנא מלאה מן התיבות ומדליקים עליהן כל האומות נרות, כי באין החולים והעקרות ומתרפאין, כאשר פרש מפרובינציה שבצרפת, ראה כי מדליקין ערלים נרות רבות, אמר להם: מי הוא זה? אמרו לו: יהודי צדיק והוא מרפא חולים ומועיל לעקרות. אמר להם: שוטים מה אתם עושים ליהודי כל כך כבוד? ולקח אבן אחת והשליך לארץ, ולקח להגביה ידו להשליך אחר, היה רוכב על הסוס מיד נפל ומת.

הרי לנו כי אותה קנאות שהיתה אצל רב כהנא בחיים חיותו מחמת הניצוץ של פינחס שהתעבר בו, נשאר בו אף לאחר במערה שלו.